

ker bi potem ne mogel na Češkem uradnik postati, kdor češčine ne zna. Ta stranka misli, da morajo Nemcem povsod biti službe odprte, naj že imajo potrebne sposobnosti ali ne, v nemških krajih naj se pa Slovani od javnih služeb kar izključijo. S tem se Nemcem še ne dela nobena krivica, če se od njih zahteva znanje češčine, ako hočejo službovati na Češkem. Krščanskosocialni listi pa že zaradi tega hujskajo češke Nemce, ki so zadnji čas nekoliko spravljujejši postali, tako, da se je jelo govoriti že o spravi mej Nemci in Čehi, katero mora želeti vsak avstrijski patrijot. Seveda se more ta sprava doseči le na podlagi popolne narodne enakopravnosti.

Pri takem postopanju krščanskih socialistov je na ravno, da so Mladočehi morali ž njimi potrgati vsako vez. Podpirali so jih zlasti proti koalicijski vladi. Te dni je v državnem zboru dr. Lueger napal Mladočehe, da se jih jeden del preveč približuje vladi. Namen je bil očividno, hotel je mej njimi napraviti razkol, odcepiti skrajnejše elemente od stranke. To mu je popolnoma izpodletelo. Mladočeški poslanci so takoj imeli posvetovanje in baš jeden odločnejših članov mladočeške stranke dr. Kaizl je povedal dr. Luegerju, kar mu gre. Rekel je, da se Mladočehi od njega ne bodo dali voditi. Tako so krščanski socialisti s svojo nestrpnostjo in svojo domišljavostjo še Mladočehe od sebe odbacnili.

Sploh je pa stranka zgubila zdravo razsodnost, od kar je vlada odrekla potrjenje dr. Luegerju. Posebno dr. Lueger kar besen bije na vse strani, a s tem le dokazuje, da je Badeni ga le predobro poznal, ko ga cesarju ni predložil v potrjenje.

Druga stranka se imenuje katoliška ljudska stranka in se je sestavila največ iz nezadovoljnih elementov, ki so ostavili grof Hohenwartov klub. Iz Hohenwartovega kluba jih je najbolj to gnalo, ker v tem klubu niso mogli tako očitno kazati svoje nemške barve. V svojem programu naglaša nemštvo, prav kakor to delajo nemški nacionalci. Po marsičem se da soditi, da se prej ali slej zbližajo krščanski socialisti, katoliška ljudska stranka in pa nemški nacionalci, ker mej njimi se kaže veliko sorodstvo idej. Glavno njih vodilo je nasprotstvo do Slovanov. S takimi strankami seveda slovenski poslanci ne morejo hoditi na Dunaju.

Gospod Luka Svetec se je nekdanj izrekel, da narodno idejo suče sedanjo evropsko politiko. Te besede so mu nekateri jako zamerili, a sedaj se pa kaže, da je mož v resnici imel jako bister pogled. Zato sta najboljši dokaz katoliški stranki, o katerih smo govorili. Nemška narodnost v Avstriji ni v nevarnosti in zatorej bi bili mislili, da bode pač vsaj mej Nemci mogoča stranka, ki se ne bode opirala pred vsem na narodno načelo. Dejanja so pa pokazala, da to ne gre. Obe stranki sta zavzeli jako rezko nemško narodno barvo, in se je tako pokazala moč narodnosti. To je dejstvo, s katerim bode tudi nam Slovincem računati. Nikdar ne smemo mi za trenotje pustiti svojega narodnega stališča.

Badenijeva izjava.

Ob velikem in splošnem zanimanju je v torek pri budgetni razpravi vstal ministerski predsednik grof Badeni. Rekel je, da sicer nima povoda poseči v debato, da pa to stori, ker hoče s tem pokazati, da priznava pomen parlamenta. Če more zbornica zdaj že se baviti s proračunom, gre zasluga za to proračunskemu odseku.

Od kar je umrl grof Taaffe, imam prvič priliko govoriti v zbornici o meritorni stvari. Kdor je bil tako srečen kakor jaz in nekateri mojih tovarišev, da je služil pod Taaffejom, in govori zdaj z mesta, na katerem je on skoro petnajst let stal, ta ima dolžnost spomniti se zaslug, katere si je pridobil pokojnik, jeden najboljših mož Avstrije, in izjaviti, da ga ni, ki bi se mogel primerjati grofu Taaffeju glede brezmejnega udanosti cesarju in državi. Govornik apelira na uradnike, naj se vedno ravnajo po tem vzvišenem vzgledu.

Vlada nikomur ne odreka pravice potegovati se za gospodarske interese totranske državne polovice in njih odločno varovanje bode nje prva naloga pri obnovljenju pogodbe z Ogersko. Principijelno nasprotnega in sovražnega stališča pa glede te eminentne državne potrebe ne more zavzeti. Skrajna krila pri nas in na Ogerskem so jedina v nameri, omajati zakonito državno zvezo, in temu se mora vlada odločno upreti.

Kar se dostaje pogajanj mej vlado in Mladočehi je treba pripomniti, da se more govoriti o pogajanjih le, če je zato dana podlaga, takih pogajanj pa ni bilo. Če občujejo člani vlade s poslanci tistih strank, ki jej niso naravnost sovražne, storili so le svojo dolžnost in ravnali v zmislu vladne programatične izjave. Vlada želi ustvariti na Češkem prijazne razmere in pričakuje, da jej bodo zastopniki češkega naroda šli na roko.

Sicer pa so Mladočehi povedali, da bodo glasovali zoper proračun, kar je dokaz, da tista domnevana pogajanja še niso posebno daleč prišla. Če pa hočejo Mladočehi nadaljevati principijelno opozicijo, morajo vendar priznati, da njih opozicija ni posledica činov sedanje vlade. Vlada bo odkrito in legalno delala za približanje narodov, zlasti na Češkem. Češki poslanci so izrekli tudi gospodarske želje; naj bodo prepričani, da jih bode vlada z največjo dobrohotnostjo in objektivnostjo uvaževala. Takoj še seveda ne morem obljubiti, da jih izpolnim, sicer bi gospode še spravil v zadrego, da bi morali glasovati za proračun.

Govorilo se je tudi o razmerju mladočeške stranke k češkemu namestniku. Namestnik, ki ima velike zasluge za deželo, je vedno sodeloval soglasno z vlado in bo tudi v bodoče tako deloval. Vlada sama je odgovorna za politiko na Češkem.

Vlada je tudi pripravljena ustreči gotovim željam južne Tirolske, v kolikor so utemeljene različnih razmerah mej severom in jugom, da bode dotičnim poslancem omogočen vstop v deželni zbor. To pa se more zgoditi le tako, da ostane jedinstvo dežele nedotaknjena.

Kar se tiče zahtev jugoslovanskih narodov mogel

bi ponavljati le to, kar sem že drugod označil kot principijelno stališče, namreč napram Malorusom v Gališki. Vlada ima dolžnost ustrezati narodnim in kulturnim potrebam narodov, ali nobene koncesije ne bo dala, da bi drugi bili izzivani.

Iz tega je razvidno, da zahteva vlada mnogo od svoje administracije. Ta vprašanja spadajo sicer v zbornico, a potrebno je, da je vlada od svojih organov dobro poučena. Zato bo vlada skušala delati na to, da bodo uradniki in oblastva rada in z veseljem delala, da bodo dobrohotni in inicijativni, na drugi strani pa se vzdrževali strankarskega gibanja. Vlada mora v prvi vrsti skrbeti za uradnike, uradniki morajo v prvi vrsti zastopati interese vlade. Tudi v interesu narodov je, da se ne kazi razmerje mej vlado in uradniki in se podrejeni uradniki ne hujskajo zoper njih predpostavljence.

Finančni minister je že naznanil, da se bo vlada bavila z uredbo uradniških vdov in sirot in z uredbo uradniških plač. Vlada je že sklenila predložiti zbornici taka zakona.

Glede verskega vprašanja je vlada že pojasnila svoje principe in je od njih ne bo niti burna opozicija, niti zlobno podtikanje odvrnilo.

Načrt volilni reformi je že nekaj časa izgotovljen, tiskan in mogel bi ga koj predložiti, ker imam za to že najvišje dovoljenje, a ker vem, da bi se zbornica tedaj z volilno reformo ne mogla baviti, izjavljam, da ga predložim v prvi seji meseca februarja.

Vlada ne zahteva drugega, nego nepristransko priznanje, da je ustavna, dasi neparlamentarna in da želi s pomočjo poslancev doseči, kar je za državo najbolje.

Politični pregled.

Štajerski konservativci in Hohenwartov klub. — V Gradcu se je osnoval poseben odbor največ iz mlajših duhovnikov, ki delajo na to, da bi štajerske nemške konservativne poslance prisilili, da izstopijo iz Hohenwartovega kluba in se pridružijo katoliški ljudski stranki. Konservativni poslanci voljeni so največ s pomočjo duhovščine, za to se je pa ta odbor obrnil pred vsem do župnikov, da bi pritiskali na poslance. Štajerski konservativni poslanci so se o tem posvetovali, a sta posebno dva kmetska poslanca z vso odločnostjo ugovarjala iztopiti iz Hohenwartovega kluba. Posebno Kaltenegger neče nič slišati o tem. Karlon se pa v prav odločiti ne more. V Hohenwartovem klubu mu prav ne ugaja, ker ni prijatelj Slovencev, boji se pa, da bi pri katoliški ljudski stranki ne imel prave veljave. Ker se pa gospodje boje za svoje mandate in jim posebno prete nemški nacijonanci, je vsekako pričakovati, da izstopijo iz kluba, v katerem so Slovenci.

Proti vplivanju na volitve. — Poslanec Bareuther je v državnem zboru stavil predlog, da bi se izdal zakon, po katerem bi se huje kaznovalo vplivanje na volitve. Po sedanjih zakonih se tako vplivanje večkrat niti kaznovati ne more. Tako je ta poslanec predlagal, da se bo kaznoval z zaporom do jednega leta, kdo bi koga s kakim pretenjem odvrčal od volitve. Ravno tako se bode kaznoval tisti, ki bode hotel koga zapeljati, da voli po njegovi volji s tem, da bi mu obetal kako korist. Kaznoval se bode tudi tisti, ki vedoma voli, dasi nima volilne pravice, ali kacega zapelje k volitvi. Tudi bode kaznovan, kdor bi razširjal laž, da se je kak kandidat volitvi

odpovedal. Pravosodni minister se je o tem predlogu še precej ugodno izrekel. Levičarjem pa predlog ni posebno ugajal. Izročil se je kazenskemu odseku v pretres in poročanje in je le želeli, da kmalu zakon postane, ker ž njim se bodo preprečile marsikatere zlorabe pri agitacijah.

Deželni glavarjem dalmatinskim bode baje imenovan dr. Klaić. To ima gotovo namen Klaićevo skupino privabiti v Hohenwartov klub, da s tem vlada utrdi večino. Namestništvo dalmatinsko je predlagalo dr. Bulata za deželnega glavarja, a Badeni zanj.

Češko državno pravo. — Ministerski predsednik grof Badeni je naročil jednemu uradniku, naj dobro prouči vse akte v tajnem arhivu ministerstva, ki se tičejo češkega državnega prava. Kakor se kaže, se grof Badeni resno prizadeva, da bi napravil spravo s Čehi. Želeli je, da se mu to posreči. Zaradi tega so pa jako nevoljni Nemci, in se posebno graška „Tagespost“ repenči, da se Čehom ne sme ničesa dovoliti v škodo Nemcem. Žal je, da se grof Badeni še vedno ozira na levičarje. Baš zaradi levice neče vlada poddržaviti češke gimnazije v Opavi.

Nemčija. — Minister notranjih del Köller, ki je uprizoril zadnje preganjanje socialistov proti volji kanclerja kneza Hohenlohea, in ker je nasprotoval vojnemu ministru glede premembe vojaškega kazenskopravnega reda, je odstopil. Köllerjev nastop proti socialistom, da je teh volilna društva razpustil zato, ker so si v zvezi, ni bil po godu nobeni stranki, ker se mora vsaka teh bati, da bi se nji ravno kaj tacega lahko pripetilo, kajti tudi društva raznih družih strank, ne samo socialistov, so si v zvezi. Po društvenem zakonu to v Nemčiji sicer ni dovoljeno, vendar se pa ta zakon tudi lahko mileje tolmači in ne tako, kakor ga je tolmačil Köller, da je to-li strogo nastopil proti socialistom. — Nemčija ima čez 2 milijardi dolga. Teh 2000 milijonov dolga si je pa Nemčija naredila še le po letu 1876. ne glede na to, da je dobila za dobljeno vojsko proti Francozom l. 1870. od teh pet milijard odškodnine. Posledica teh velikih dolgov je vedno novo oboroževanje od l. 1870. naprej, ker se Nemčija boji Francije, da bi ji ta zopet ne vzela Alzacije in Lotaringije. Posledica tega, da si je Nemčija pridobila Alzacijo in Lotaringijo je torej ta, da je Nemčija v vedno večjih dolgovih.

Bolgarija in Makedonija. — V Bolgariji vlada v izvestnih krogih veliko navdušenje za Makedonijo. Posebno velikošolci se navdušujejo za njo. Minole dni je bil v Sredu velik tabor, katerega namen je bil pozvati vlado, da se odločno potegne za makedonske Bolgare. Shod je bil mnogobrojno obiskan. Dijaki-govorniki so napadali turško vlado in zahtevali od bolgarske vlade, da najodločneje od turške vlade zahteva izvedbo istih reform v Makedoniji, kakor jih je obljubila za Armenijo. Opozicijski poslanci so tudi močno zabavljali proti bolgarski vladi, kar je dalo povod pretepom, in žandarmerija je s silo udeležnike tabora razpršila.

Francija. — Dogodil se je zopet anarhistički napad v državni zbornici. Dne 6. t. m. je nekdo dvakrat ustrelil z galerije v zborovalno sobano. Zadel ni nobenega. Da so bili poslanci preplašeni, je umevno. Zločinca so prijeli. Imenuje se Lenoir in je trgovski pomočnik v Parizu. Trdi se, da se Lenoir ni nikdar pečal s politiko, z druge strani se zopet poroča da je anarhist. V zbornici utihotapel se je zvijačno. — Poslanec Walter je v zbornici predlagal, da naj se odkloni ves proračun bogočastja. Zbornica naj se s tem izreče za ločitev cerkve od države. Walter je s svojim predlogom pogorel.

Turčija. — Minoli teden je brzojavno poročilo vedlo povedati iz Carigrada, da so poslaniki vevlastij z ozirom na to, ker turška vlada nikakor ni hotela dovoliti, da bi vsaka velesila še po edno stacijsko ladjo nastanila v Bosporu izročili turški vladi ultimatum, to je ali dovoli ali pa te s silo primemo. Temu pritisku se je sultan udal in podpisal ukaz, s katerim se dovoljuje velesilam, nastaniti v Bosporu